

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง

ผศ. ดร.ธีระ นุชเปี่ยม
ดร.รัชพันธุ์ เขยจิตร
พระมหา ดร.สุทิตย์ อากาศโร
(อบอุ้น)

ผู้ตรวจ

รศ. ดร.ชาติชาย พจนานนท์
ผศ. ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช
อ.ถิฏฐ์ บุษบา

บรรณาธิการ

ศ. ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

ส่วนที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรียนรู้ทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ 3

ตรงตามมาตรฐาน ส 5.1 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2 ส 5.2 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2, 3, 4

1. ทวีปอเมริกาเหนือ	5
1.1 ลักษณะทางกายภาพ	5
1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ	21
1.3 ลักษณะทางประชากร สังคม และวัฒนธรรม	29
1.4 สิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคมในทวีปอเมริกาเหนือ	34
1.5 วิฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือ	36
1.6 การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย	41
2. ทวีปอเมริกาใต้	43
2.1 ลักษณะทางกายภาพ	43
2.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ	55
2.3 ลักษณะทางประชากร สังคม และวัฒนธรรม	61
2.4 สิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคมในทวีปอเมริกาใต้	65
2.5 วิฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาใต้	67
2.6 การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาใต้ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย	70

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน 72

ตรงตามมาตรฐาน ส 2.1 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2, 3, 4, 5

1. วัฒนธรรมและภูมิปัญญา	74
1.1 วัฒนธรรม	74
1.2 ภูมิปัญญา	80
1.3 แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย	85
2. สิทธิมนุษยชน	89
2.1 ความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน	89
2.2 แนวคิดและหลักการสิทธิมนุษยชน	91

2.3 บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญ	91
2.4 การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	93
3. การกระทำความผิดทางอาญาและทางแพ่ง	95
3.1 กฎหมายอาญา	95
3.2 กฎหมายแพ่ง	99
3.3 ความแตกต่างระหว่างการกระทำความผิดทางอาญาและการกระทำความผิดทางแพ่ง	104
4. ความขัดแย้งทางสังคม	106
4.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง	107
4.2 ปัญหาสังคม	108
4.3 หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งทางสังคม	111
4.4 แนวทางในการลดความขัดแย้งทางสังคม	113
5. แนวทางการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม	115

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรียนรู้การเมืองการปกครอง 118

ตรงตามมาตรฐาน ส 2.2 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2, 3, 4

1. ระบอบการปกครองในปัจจุบัน	119
1.1 การปกครองระบอบประชาธิปไตย	119
1.2 การปกครองระบอบเผด็จการ	125
1.3 ความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของการปกครองของไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	128
2. บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการตรวจสอบอำนาจของรัฐ	130
2.1 การเลือกตั้ง	130
2.2 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	136
3. บทบาทหน้าที่ของรัฐบาล	143
4. ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย	148

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เศรษฐศาสตร์น่ารู้ 157

ตรงตามมาตรฐาน ส 3.2 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2, 3, 4, 5

1. กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ	159
1.1 กลไกราคา	159
1.2 การกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ	164
1.3 ตลาดและประเภทของตลาด	166

2. บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ	169
2.1 บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ	169
2.2 บทบาททางเศรษฐกิจของรัฐบาล	171
3. นโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล	176
4. ปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	183
4.1 ปัญหาเงินเฟ้อ	183
4.2 ปัญหาเงินฝืด	185
4.3 ปัญหาการว่างงาน	187
5. การค้าระหว่างประเทศ	189
6. การลงทุนระหว่างประเทศ	192
7. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	195
7.1 ลักษณะของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ	196
7.2 องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาคต่างๆ ของโลก	197

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง 204

ตรงตามมาตรฐาน ส 3.1 ตัวชี้วัดข้อ 2, 3

1. ปัญหาในท้องถิ่นของประเทศไทย	205
1.1 แนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	207
1.2 การนำแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้พัฒนาประเทศในระดับต่างๆ	212
2. เศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์	214
2.1 ระบบสหกรณ์ในประเทศไทย	215
2.2 ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์ในประเทศไทย	217
2.3 ประเภทของสหกรณ์ในประเทศไทย	219

ส่วนที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 พัฒนาการของมนุษยชาติ 223

ตรงตามมาตรฐาน ส 4.2 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2

1. ที่ตั้ง สภาพภูมิศาสตร์ และพัฒนาการของภูมิภาคต่างๆ ของโลก	224
1.1 ทวีปยุโรป	224
1.2 ทวีปอเมริกาเหนือ	229
1.3 ทวีปอเมริกาใต้	233

1.4 ทวีปแอฟริกา	237
1.5 ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย	240
2. ความขัดแย้งและความร่วมมือระหว่างประเทศในคริสต์ศตวรรษที่ 20	244
2.1 ความขัดแย้งระหว่างประเทศ	244
2.2 ความร่วมมือระหว่างประเทศ	251
3. อิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก	255

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ศึกษาประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ 259

ตรงตามมาตรฐาน ส 4.1 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2 ส 4.3 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2, 4

1. วิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์	261
1.1 หลักการพื้นฐานของวิธีการทางประวัติศาสตร์	261
1.2 หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์	262
1.3 กรณีศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	266
2. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์	270
2.1 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	274
2.2 สมัยปรับปรุงประเทศ	286
2.3 สมัยประชาธิปไตย	306
3. บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรีในการสร้างสรรค์ ความเจริญและความมั่นคงของชาติ	322

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ภูมิปัญญาและบุคคลสำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ 328

ตรงตามมาตรฐาน ส 4.3 ตัวชี้วัดข้อ 3

1. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์	329
2. บุคคลสำคัญทางภูมิปัญญาในสมัยรัตนโกสินทร์	333
2.1 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	333
2.2 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	337

บรรณานุกรม 341